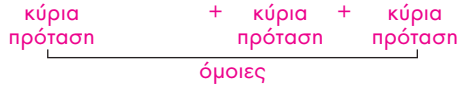

Σύνδεση προτάσεων

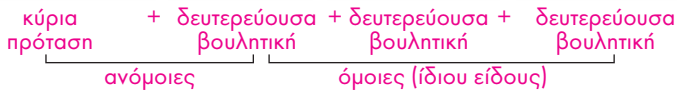
57.	Σύνδεση προτάσεων - Τρόποι σύνδεσης προτάσεων	254
58.	Παρατακτική σύνδεση προτάσεων (Γενικά)	259
59.	Παρατακτική σύνδεση προτάσεων με συμπλεκτικούς συνδέσμους . .	260
60.	Παρατακτική σύνδεση προτάσεων με αντιθετικούς συνδέσμους . .	262
61.	Παρατακτική σύνδεση προτάσεων με διαχωριστικούς συνδέσμους . .	265
62.	Παρατακτική σύνδεση προτάσεων με συμπερασματικούς συνδέσμους	267
	5ο Επαναληπτικό μάθημα	269
	5ο Κριτήριο αξιολόγησης	271
63.	Υποτακτική σύνδεση προτάσεων (Γενικά)	274
64.	Ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις (Γενικά)	277
65.	Ειδικές προτάσεις	278
66.	Βουληπτικές προτάσεις	282
67.	Ενδοιαστικές/διστακτικές προτάσεις	286
68.	Πλάγιες ερωτηματικές προτάσεις	290
69.	Αναφορικές ονοματικές προτάσεις	294
	6ο Επαναληπτικό μάθημα	298
	6ο Κριτήριο αξιολόγησης	300
70.	Επιρρηματικές δευτερεύουσες προτάσεις (Γενικά)	302
71.	Αιτιολογικές προτάσεις	303
72.	Τελικές προτάσεις (ή προτάσεις του σκοπού)	308
73.	Αποτελεσματικές (ή συμπερασματικές) προτάσεις	312
74.	Χρονικές προτάσεις	316
75.	Υποθετικές προτάσεις	321
76.	Εναντιωματικές προτάσεις	326
77.	Παραχωρητικές προτάσεις	329
78.	Αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις	332
79.	Ευθύς και πλάγιος λόγος	336
	7ο Επαναληπτικό μάθημα	340
	7ο Κριτήριο αξιολόγησης	342

57. Σύνδεση προτάσεων - Τρόποι σύνδεσης προτάσεων

1. Τα παιδιά τραγουδούσαν, χόρευαν, γελούσαν.

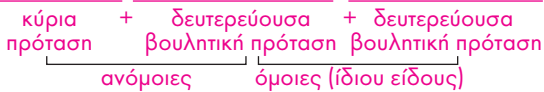
2. Τα παιδιά ήθελαν να παίξουν, να χορέψουν, να γελάσουν.

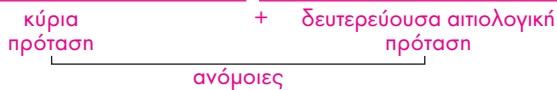
3. Η Ζωή πήγε στο βιβλιοπωλείο και αγόρασε βιβλία.

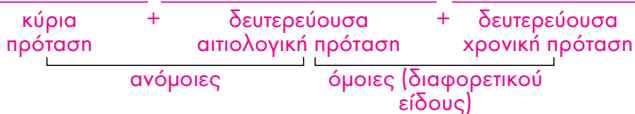
4. Η Ζωή θέλει να τραγουδήσει και να χορέψει.

5. Η Ζωή δεν πήγε στο σχολείο, γιατί ήταν βαριά άρρωστη.

6. Έφτασα νύχτα, γιατί ήταν πολύ αργά, όταν ξεκίνησα.

Πώς (= με ποιους τρόπους) συνδέονται μεταξύ τους οι προτάσεις (κύριες ή δευτερεύουσες) σε κάθε περίπτωση;

Τι να θυμάμαι

- ✓ Μάθαμε ότι οι προτάσεις είναι **κύριες/ανεξάρτητες** (= μπορούν να σταθούν μόνες τους στον λόγο) και **δευτερεύουσες/εξαρτημένες** (= δεν μπορούν να σταθούν μόνες τους στον λόγο, αλλά χρησιμεύουν για να συμπληρώσουν άλλες προτάσεις ή όρους τους, από τις οποίες και εξαρτώνται).

Ανάλογα με το νόημα που θέλουμε να εκφράσουμε, αυτές οι προτάσεις μπορούν να συνδυαστούν ως εξής:

α. κύριες + κύριες (παρ. 1, 3),

β. κύριες + δευτερεύουσες (παρ. 5),

γ. κύριες + δευτερεύουσες + δευτερεύουσες (παρ. 2, 4, 6).

ΤΡΟΠΟΙ ΣΥΝΔΕΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

Α' ΤΡΟΠΟΣ: Οι προτάσεις μπαίνουν η μια δίπλα στην άλλη, χωρίς σύνδεσμο, αλλά χωρίζονται με κόμμα. Αυτή η απλή παράθεση **όμοιων προτάσεων** ονομάζεται **ασύνδετο σχήμα**. Δηλαδή:

Ασύνδετο
σχήμα

- ▶ κύριες + κύριες (παρ. 1) ή
- ▶ δευτερεύουσες + δευτερεύουσες ίδιου είδους (παρ. 2).

Β' ΤΡΟΠΟΣ: Οι προτάσεις μπαίνουν η μια δίπλα στην άλλη (παρατάσσονται), είναι ισοδύναμες συντακτικά και συνδέονται μεταξύ τους με παρατακτικούς συνδέσμους (δες πίνακα στην επόμενη σελίδα). Η σύνδεση αυτού του είδους λέγεται **παρατακτική σύνδεση**. Με αυτή συνδέουμε όμοιες προτάσεις. Δηλαδή:

Παρατακτική
σύνδεση

- ▶ κύριες + κύριες (παρ. 3) ή
- ▶ δευτερεύουσες + δευτερεύουσες ίδιου είδους (παρ. 4).

Γ' ΤΡΟΠΟΣ: Οι προτάσεις μπαίνουν η μια δίπλα στην άλλη και συνδέονται μεταξύ τους με υποτακτικούς συνδέσμους (δες πίνακα στην επόμενη σελίδα). Οι προτάσεις δεν είναι τώρα ισοδύναμες συντακτικά, αλλά η μια (δευτερεύουσα) υποτάσσεται στην άλλη (κύρια ή δευτερεύουσα), συμπληρώνοντας το νόημά της. Η σύνδεση αυτή των προτάσεων λέγεται **υποτακτική σύνδεση**. Με αυτή συνδέουμε ανόμοιες προτάσεις. Δηλαδή:

Υποτακτική
σύνδεση

- ▶ κύριες + δευτερεύουσες (ή το αντίστροφο) (παρ. 2, 4, 5, 6) ή
- ▶ δευτερεύουσες + δευτερεύουσες διαφορετικού είδους (παρ. 6).

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΔΕΣΜΩΝ

Είδη	Παρατακτικοί σύνδεσμοι
Συμπλεκτικοί	και/κι, ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ
Διαχωριστικοί (ή διαζευκτικοί)	ή, είτε
Αντιθετικοί	μα, αλλά, όμως, ωστόσο, παρά, μόνο (που), ενώ, αν και, μολονότι, εντούτοις, μολαταύτα
Συμπερασματικοί	λοιπόν, ώστε, επομένως, οπότε, άρα
Επεξηγηματικός	δηλαδή

Είδη	Υποτακτικοί σύνδεσμοι
Ειδικοί	πως, ότι, που
Ερωτηματικοί	αν, μήπως
Ενδοιαστικοί (ή διστακτικοί)	μήπως, μη(ν)
Βουλητικός	να
Χρονικοί	όταν, ενώ, καθώς, όποτε, αφού, αφότου, μόλις, πριν (να), προτού, μέχρι (που), ώσπου, άμα, σαν κ.ά.
Αιτιολογικοί	γιατί, διότι, επειδή, αφού, καθώς, μια και, μια που, που
Υποθετικοί	αν, εάν, άμα, εφόσον, είτε... είτε, σαν, εκτός αν, έτσι και κ.ά.
Τελικοί	να, για να
Αποτελεσματικοί	ώστε (να), που
Εναντιωματικοί/ παραχωρητικοί	αν και, ενώ, μολονότι, παρόλο που, μόλο που, και ας, και αν, και να, κι αν ακόμη κ.ά.

Ασκήσεις - Εφαρμογές

57.1 Γράψε το είδος των προτάσεων (κύρια ή δευτερεύουσα) σε κάθε περίπτωση και το είδος της σύνδεσης στο κουτάκι (Π.Σ. = παρατακτική σύνδεση, Υ.Σ. = υποτακτική σύνδεση). Στη συνέχεια κύκλωσε με κόκκινο χρώμα τον σύνδεσμο που συνδέει τις προτάσεις:

- α. Πήγα στο γήπεδο και συνάντησα τους φίλους μου.
.....
- β. Ο δάσκαλος είπε ότι αύριο θα πάμε εκδρομή.
.....
- γ. Ο Πέτρος διαβάζει σήμερα, γιατί αύριο έχει τεστ.
.....
- δ. Η γιαγιά πονούσε πολύ, αλλά δεν έλεγε σε κανέναν τίποτα.
.....
- ε. Ο Σταύρος τρέχει γρήγορα, για να πιάσει την μπάλα.
.....

57.2 Υπογράμμισε με πράσινο χρώμα τις κύριες προτάσεις και με κόκκινο τις δευτερεύουσες προτάσεις. Στη συνέχεια γράψε στο κουτάκι το είδος της σύνδεσής τους (Π.Σ. = παρατακτική σύνδεση, Υ.Σ. = υποτακτική σύνδεση, Α.Σ. = ασύνδετο σχήμα).

- α. Άκουσα τη δυνατή φωνή και βγήκα αμέσως έξω.
- β. Καθημερινά διαβάζω, γράφω, παίζω, ζωγραφίζω.
- γ. Θύμωσα πολύ, επειδή μου μίλησαν άσχημα.
- δ. Ήξερε το μυστικό, αλλά κρατούσε το στόμα του κλειστό.
- ε. Η μητέρα πήγε στο σχολείο, για να πάρει τον έλεγχό μου.
- στ. Αν είσαι φρόνιμη, θα πάμε στο λούνα παρκ.
- ζ. Τα κορίτσια τραγουδούσαν, γελούσαν, χόρευαν.
- η. Ενώ δεν έχει χρήματα, ζει πολύ πλούσια.
- θ. Εάν έρθεις μαζί μου, θα περάσουμε φανταστικά.
- ι. Δεν είναι δύσκολο, μα και εύκολο δεν είναι.

57.3 Αντιστοίχισε τις προτάσεις (κύριες με κύριες) για να τις συνδέσεις παρατακτικά*:

α. Τον είδα χθες	•	• 1. ούτε τον άκουσα.
β. Ήξερε το κόλπο	•	• 2. όμως δεν του μίλησα.
γ. Δεν τον είδα	•	• 3. αλλά δεν το μαρτυρούσε.
δ. Είχε τραυματιστεί	•	• 4. και τα ποτίσαμε.
ε. Φυτέψαμε τα δέντρα	•	• 5. μα το κρατούσε μυστικό.
στ. Έβγαλε μια φωνή	•	• 6. ή κολυμπούσε ολομόναχη.
ζ. Όλη μέρα έπαιζε	•	• 7. και λιποθύμησε αμέσως.
η. Δε θα σε μαλώσω	•	• 8. μόνο θα σου μιλήσω.

57.4 Αντιστοίχισε τις παρακάτω προτάσεις (κύριες με δευτερεύουσες και το αντίστροφο) για να τις συνδέσεις υποτακτικά*. (Πρώτα υπογράμμισε με πράσινο χρώμα τις κύριες προτάσεις και με κόκκινο τις δευτερεύουσες):

α. Η Άννα έκλαιγε	•	• 1. παίζει ωραίο βόλεϊ.
β. Ενώ δεν είναι ψηλή,	•	• 2. γιατί χτύπησε το χέρι της.
γ. Έτρεξε γρήγορα,	•	• 3. πλημμυρίζει ο δρόμος.
δ. Όποτε βρέχει,	•	• 4. χαμήλωνε το βλέμμα.
ε. Αν τον κοίταζες,	•	• 5. για να προλάβει το πλοίο.
στ. Είναι τόσο έξυπνος,	•	• 6. μήπως κάνει καμιά τρέλα.
ζ. Αναρωτιέμαι συχνά	•	• 7. ώστε τίποτα δεν του ξεφεύγει.
η. Ανησυχούμε πολύ	•	• 8. αν είπες την αλήθεια.
θ. Με ρώτησε	•	• 9. και ας μην είναι πλούσιος.
ι. Ζει ευτυχισμένος	•	• 10. πού είναι το σχολείο.
ια. Δεν είμαι βέβαιος	•	• 11. μην κάνει λάθος.
ιβ. Ο Πέτρος φοβάται	•	• 12. αν έμαθε τίποτα.

* Την παρατακτική σύνδεση των προτάσεων θα την εξετάσουμε αναλυτικά στα κεφάλαια 58-62, ενώ την υποτακτική σύνδεση στα κεφάλαια 63-78.

58. Παραταυτιωτή σύνδεση προτάσεων (Γενιά)

1. Η γιαγιά πότισε τα λουλούδια και τάισε τις κότες.

κύρια + κύρια
όμοιες

2. Ο Αντρέας θέλει να παίξει μπάλα ή να ζωγραφίσει.

κύρια + δευτερ. βουληπική + δευτερ. βουληπική
ανόμοιες όμοιες (ίδιου είδους)

3. Η Ζωή έκλαιγε, αλλά δεν την άκουγε κανείς.

κύρια + κύρια
όμοιες

4. Δεν είπε τίποτα, είτε γιατί δεν ήξερε είτε γιατί δεν ήθελε.

κύρια + δευτερ. αιτιολογική + δευτερ. αιτιολογική
ανόμοιες όμοιες (ίδιου είδους)

Τι είδους προτάσεις συνδέονται παρατακτικά και με ποιους συνδέσμους;

Τι να θυμάμαι

- ✓ Είπαμε ότι στην **παρατακτική σύνδεση** οι προτάσεις παρατάσσονται, δηλαδή τοποθετούνται η μια δίπλα στην άλλη **ισοδύναμες** συντακτικά, χωρίς να εξαρτάται η μια από την άλλη. Έτσι, παρατακτικά συνδέονται μόνο **όμοιες** προτάσεις. Δηλαδή:
 - α. **κύρια + κύρια** (όμοιες) (παρ. 1, 3). [Στο παρ. 1 οι δύο κύριες (όμοιες) προτάσεις (Η γιαγιά πότισε τα λουλούδια - τάισε τις κότες) συνδέονται παρατακτικά με τον σύνδεσμο **και**.]
 - β. **δευτερεύουσα + δευτερεύουσα** (όμοιες) **ίδιου είδους** (παρ. 2, 4). [Στο παρ. 2 οι δύο δευτερεύουσες (όμοιες) και ίδιου είδους (βουληπικές) προτάσεις (να παίξει μπάλα - να ζωγραφίσει) συνδέονται παρατακτικά με τον σύνδεσμο **ή**.]
- ✓ Η παρατακτική σύνδεση προτάσεων (δες κεφ. 59-62) γίνεται με:
 - α. τους **συμπλεκτικούς** συνδέσμους (*και, ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ*)
 - β. τους **αντιθετικούς** συνδέσμους (*αλλά, όμως, ωστόσο, μα, παρά, μόνο*)
 - γ. τους **διαχωριστικούς** συνδέσμους (*ή, είτε*)
 - δ. τους **συμπερασματικούς** συνδέσμους (*άρα, λοιπόν, ώστε, επομένως*).

59. Παρατακτική σύνδεση προτάσεων με συμπληρωτικούς συνδέσμους

1. Τελείωσα το διάβασμα και βλέπω τηλεόραση.
κύρια + κύρια
2. Ξέρω ότι τραγουδάς και ότι χορεύεις.
κύρια δευτερ. ειδική + δευτερ. ειδική
3. Ο Αντρέας δε μας θέλει και δε μας παίζει.
κύρια + κύρια
4. Ούτε τον είδα ούτε τον άκουσα.
κύρια + κύρια
5. Μη μιλάς και μη γελάς.
κύρια + κύρια
6. Δε θέλω να διαβάσω ούτε να γράψω.
κύρια δευτερ. βουλητική + δευτερ. βουλητική

Τι είδους προτάσεις συνδέονται παρατακτικά με τους συμπλεκτικούς συνδέσμους;

Τι να θυμάμαι

- ✓ Οι συμπλεκτικοί σύνδεσμοι (και/κι, ούτε, μήτε, ουδέ, μηδέ) συνδέουν παρατακτικά μόνον **όμοιες** προτάσεις, δηλαδή:
 - α. κύρια + κύρια (παρ. 1, 3, 4, 5) ή
 - β. δευτερεύουσα + δευτερεύουσα ίδιου είδους (παρ. 2, 6).
- ✓ Οι συμπλεκτικοί σύνδεσμοι συνδέουν τις προτάσεις:
 - α. καταφατικά (χωρίς άρνηση στις προτάσεις) (παρ. 1, 2) και
 - β. αποφατικά (με άρνηση στις προτάσεις) (παρ. 3, 4, 5, 6).
- ✓ Η καταφατική σύνδεση γίνεται με τον σύνδεσμο **και** (παρ. 1, 2). Η αποφατική σύνδεση γίνεται με τους συνδέσμους: **δε(ν)... και δε(ν), ούτε... ούτε, μη(ν)... και μη(ν), δε(ν)... ούτε** κτλ. (παρ. 3, 4, 5, 6).

ΠΡΟΣΟΧΗ! Ο σύνδεσμος **και** μερικές φορές χρησιμοποιείται ως **υποτακτικός** σύνδεσμος (ειδικός, βουλητικός, ενδοιαστικός, τελικός, αιτιολογικός, χρονικός, αποτελεσματικός κτλ. – δες επόμενα κεφάλαια).

Ασκήσεις - Εφαρμογές

59.1 Σύνδεσε παραταυτιικά τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας κάθε φορά τους συμπλεκτιικούς συνδέσμοις που είναι στην παρένθεση και κά-νοντας όποιες αλλαγές/αφαιρέσεις είναι απαραίτιες:

[και, και... και, ούτε... ούτε, μήτε... μήτε, δε(ν)... και δε(ν)]

α. Ο παππούς μιλάει. Ο παππούς γελάει.

.....
.....
.....
.....
.....

β. Η Άννα μάς θέλει. Η Άννα μάς παίζει.

.....
.....
.....
.....
.....

γ. Το παιδί διάβαζε. Το παιδί έγγραφε.

.....
.....
.....
.....
.....

59.2 Να αναλύσεις συντακτιικά τις παρακάτω περιόδους (αναφέροντας και τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεών τους):

α. Ο Παύλος τελείωσε το διάβασμα και ακούει μουσική.

.....

β. Η Ζωή δε θέλει να διαβάσει Ιστορία ούτε να λύσει τις ασκήσεις.

.....

60. Παρατακτική σύνδεση προτάσεων με αντιθετικούς συνδέσμους

1. Πάλεψε με τα κύματα, αλλά τελικά σώθηκε.
κύρια + κύρια
2. Η Ζωή εκνευρίστηκε πολύ, όμως δεν είπε τίποτα.
κύρια + κύρια
3. Ο Αντρέας φώναζε, μα δεν τον άκουγε κανείς.
κύρια + κύρια
4. Μπορείς να πας, αλλά να γυρίσεις γρήγορα.
κύρια δευτερ. + δευτερ.
βουληπτική βουληπτική
5. Όχι μόνο λυπήθηκα, αλλά και έκλαψα πολύ.
κύρια + κύρια
6. Θέλω όχι μόνο να φύγεις, αλλά και να μην ξαναέρθεις.
κύρια δευτερ. + δευτερ.
βουληπτική βουληπτική

Τι είδους προτάσεις συνδέονται παρατακτικά με τους αντιθετικούς συνδέσμους;

Τι να θυμάμαι

- ✓ Οι αντιθετικοί σύνδεσμοι (αλλά, όμως, μα, ωστόσο, παρά, μόνο, ενώ* κ.ά.) συνδέουν παρατακτικά προτάσεις με αντίθετο νόημα οι οποίες είναι πάντα όμοιες. Δηλαδή:
 - α. κύρια + κύρια (παρ. 1, 2, 3, 5) ή
 - β. δευτερεύουσα + δευτερεύουσα ίδιου είδους (παρ. 4, 6).
- ✓ Η παρατακτική αντιθετική σύνδεση προτάσεων διακρίνεται σε:
 - α. απλή αντιθετική σύνδεση, η οποία γίνεται κυρίως με τους αντιθετικούς συνδέσμους **αλλά, όμως, μα, παρά, μόνο, ωστόσο** (παρ. 1, 2, 3, 4).
 - β. επιδοτική αντιθετική σύνδεση, στην οποία το περιεχόμενο της δεύτερης πρότασης τονίζεται περισσότερο, παρουσιάζεται ως σπουδαιότερο από αυτό της πρώτης (παρ. 5, 6). Η επιδοτική αντιθετική σύνδεση γίνεται με τα: **όχι μόνο... αλλά και** (παρ. 5), **όχι μόνο να... αλλά και να μη(ν)** (παρ. 6), **όχι μόνο δε(ν)... αλλά και κτλ.**

* Οι αντιθετικοί σύνδεσμοι **ενώ, αν και, μολοντί** χρησιμοποιούνται κυρίως στην υποτακτική σύνδεση.

Ασκήσεις - Εφαρμογές

60.1 Ένωσε παρατακτικά τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας τους αντιθετικούς συνδέσμους των παρενθέσεων κάνοντας και όποιες αλλαγές-μετατοπίσεις χρειάζονται:

- α. Ο Παύλος έφυγε. Γύρισε αμέσως. (αλλά)

- β. Γυρίζει εδώ κι εκεί. Δεν κάνει τίποτα άλλο. (παρά)

- γ. Η Άννα κατάλαβε το λάθος της. Δεν το παραδεχόταν. (ωστόσο)

- δ. Θα σου πω δυο λόγια. Δε θα κάνουμε συζήτηση. (μόνο)

- ε. Δεν έλυσα την άσκηση. Προσπάθησα πολύ. (μα)

- στ. Θύμωσε πολύ. Δεν είπε τίποτα. (όμως)

60.2 Ένωσε τις παρακάτω προτάσεις με γραμμή, για να σχηματιστούν περίοδοι με επιδοτική αντιθετική σύνδεση:

α. Όχι μόνο πήγα,	•	•	1. μα ούτε τηλεφωνήσες.
β. Όχι μόνο ξαναπήγε,	•	•	2. αλλά και δεν έφυγε ποτέ.
γ. Όχι μόνο δεν ήρθες,	•	•	3. αλλά κι έμεινα όλο το βράδυ.
δ. Όχι μόνο να φύγεις,	•	•	4. αλλά και ούτε να τηλεφωνήσεις.
ε. Όχι μόνο δε με αγαπάς,	•	•	5. αλλά και να μην ξανάρθεις ποτέ.
στ. Όχι μόνο να μην πας,	•	•	6. αλλά και με μισείς.
ζ. Όχι μόνο να ξανάρθει,	•	•	7. αλλά και να γελάς.
η. Όχι μόνο να μην κλαις,	•	•	8. αλλά και να μένει μαζί μας.

Το «αλλά» όταν συνδέει προτάσεις παίρνει κόμμα, ενώ όταν συνδέει όρους δεν παίρνει κόμμα: π.χ. Σου φώναξα, *αλλά* εσύ δε μου απάντησες. Όμως: Είναι φτωχός *αλλά* τίμιος.

60. Παραταυτιική σύνδεση προτάσεων με αντιθετικούς συνδέσμους

60.3 Συμπλήρωσε παρατακτικά τις παρακάτω περιόδους επιλέγοντας την κατάλληλη πρόταση από το πλαίσιο. Στη συνέχεια γράψε στο κουτάκι το είδος της παρατακτικής αντιθετικής σύνδεσης (A = απλή ή E = επιδοτική):

αλλά και δεν ειδοποίησε, μα δεν είπε τίποτα, όμως δεν τα κατάφερα, αλλά και έκλαψε, ωστόσο δε ζήτησε συγγνώμη, κι όμως δε μίλησε καθόλου, αλλά τελικά σώθηκε, μα και καλό δεν είναι, αλλά και να μην ξαναγουρίσεις, αλλά και να μην του τηλεφωνήσεις

- α. Όχι μόνο πόνεσε πολύ,.....
- β. Δε συμφωνούσε με την πρότασή μας,.....
- γ. Όχι μόνο δεν ήρθε,.....
- δ. Δεν είναι κακό,.....
- ε. Κατάλαβε το σφάλμα του,
- στ. Όχι μόνο να πας,.....
- ζ. Προσπάθησα πολύ,.....
- η. Έπεσε στον γκρεμό,
- θ. Όχι μόνο να μην πας,.....
- ι. Πόνεσε πολύ,.....

60.4 Να αναλύσεις συντακτικά τις παρακάτω περιόδους (αναφέροντας και τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεών τους):

α. Ο Πέτρος φώναζε δυνατά, μα δεν τον άκουγε κανείς.

.....

.....

β. Μπορείτε να φάτε, αλλά να μη λερώσετε το σπίτι.

.....

.....

γ. Τον ρωτώ συχνά, όμως αυτός δε μου απαντά ποτέ.

.....

.....

.....

61. Παρατακτική σύνδεση προτάσεων με διαχωριστικούς συνδέσμους

1. Θα ακούσουμε μουσική ή θα δούμε τηλεόραση;
κύρια + κύρια
2. Δεν είπε τίποτα είτε γιατί δεν ήξερε είτε γιατί δεν ήθελε.
κύρια + δευτερ. αιτιολογική + δευτερ. αιτιολογική
3. Εγώ θέλω ή να διαβάσεις ή να γράψεις.
κύρια + δευτερ. βουληπτική + δευτερ. βουληπτική
4. Η Ζωή όλη μέρα ή έπαιζε ή έτρωγε ή κοιμόταν.
κύρια + κύρια + κύρια
5. Η Ζωή όλη μέρα έπαιζε, έτρωγε ή κοιμόταν.
κύρια κύρια + κύρια
6. (είτε) Έρχεται, (είτε) φεύγει, δεν τον βλέπει κανείς.
κύρια + κύρια + κύρια

Τι είδους προτάσεις συνδέονται παρατακτικά με τους διαχωριστικούς συνδέσμους;

Τι να θυμάμαι

- ✓ Οι διαχωριστικοί σύνδεσμοι (ή, είτε) συνδέουν παρατακτικά μόνον όμοιες προτάσεις, δηλαδή:
 - α. κύρια + κύρια (παρ. 1, 4, 5, 6) ή
 - β. δευτερεύουσα + δευτερεύουσα ίδιου είδους (παρ. 2, 3).
- ✓ Όταν θέλουμε να δώσουμε έμφαση, οι σύνδεσμοι ή και είτε μπαίνουν πριν από όλους τους όρους που συνδέονται (παρ. 2, 3, 4), διαφορετικά μπαίνουν πριν από τον τελευταίο όρο (παρ. 1, 5).
- ✓ Όταν συνδέονται περισσότερες από δύο προτάσεις, ο διαχωριστικός σύνδεσμος ή μπαίνει συνήθως μπροστά από κάθε πρόταση (παρ. 4) και σε ορισμένες περιπτώσεις μόνο στην τελευταία πρόταση (παρ. 5).
- ✓ Όταν οι προτάσεις είναι αντίθετες μεταξύ τους και ο λόγος είναι ζωηρός, τότε οι διαχωριστικοί σύνδεσμοι πολλές φορές παραλείπονται (παρ. 6).

Ασκήσεις - Εφαρμογές

61.1 Σύνδεσε παρατακτικά τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας κάθε φορά τους διαχωριστικούς συνδέσμους (ή, είτε) με τέτοιο τρόπο ώστε να δίνεται έμφαση:

α. Θα έρθουν αυτοί. Θα πάμε εμείς.

.....
.....

β. Θα καθίσεις να δουλέψεις. Θα σπκωθείς να φύγεις.

.....
.....

61.2 Να αναλύσεις συντακτικά τις παρακάτω περιόδους (αναφέροντας και τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεών τους):

α. Θα ακούσετε μουσική ή θα δείτε ταινία;

.....
.....
.....

β. Μπορείς είτε να διαβάσεις είτε να ζωγραφίσεις.

.....
.....
.....
.....

γ. Η Άννα δεν ήρθε είτε γιατί ήταν άρρωστη είτε γιατί δεν ήθελε.

.....
.....
.....
.....
.....

62. Παραταυτική σύνδεση προτάσεων με συμπερασματικούς συνδέσμους

1. Έφυγαν όλοι. Επομένως, τι περιμένεις;
κύρια + κύρια
2. Δε χιονίζει. Άρα, θα πάμε εκδρομή.
κύρια + κύρια
3. Θα πάτε μαζί. ώστε το συμφωνήσατε.
κύρια + κύρια
4. Δεν ήρθε κανένας. Λοιπόν, τι περιμένεις;
κύρια + κύρια
5. Δε γελάει ποτέ. Έπειτα, πώς να τη συμπαθήσεις;
κύρια + κύρια

Τι είδους προτάσεις συνδέονται παρατακτικά με τους συμπερασματικούς συνδέσμους;

Τι να θυμάμαι

- ✓ Συμπερασματικοί σύνδεσμοι είναι οι λέξεις **ώστε, λοιπόν, άρα, επομένως, οπότε** (παρ. 1-4).
- ✓ Πολλές φορές όμως χρησιμοποιούμε επιρρήματα στην αρχή των προτάσεων για να τις συνδέσουμε νοηματικά με αυτά που έχουν ειπωθεί προηγουμένως, και όχι για να προσδιορίσουμε το ρήμα των προτάσεων αυτών. Επομένως, τα επιρρήματα αυτά, που κυρίως είναι τα **έπειτα, ύστερα, έτσι, τότε** κ.ά., στην περίπτωση αυτή λειτουργούν ως συμπερασματικοί σύνδεσμοι και ονομάζονται **προτασιακά επιρρήματα** (παρ. 5).
ΠΡΟΣΟΧΗ! Έτσι μού αρέσει το φαγητό (*έτσι* → επιρρ. προσδιορισμός). Έτσι, δεν πετύχαμε τον σκοπό μας. (*έτσι* → προτασιακό επίρρημα).
- ✓ Την ίδια λειτουργία με τα προτασιακά επιρρήματα συχνά επιτελεί και το εμπρόθετο **γι' αυτό**.
- ✓ Ο συμπερασματικός σύνδεσμος **λοιπόν** μπορεί να βρίσκεται στην αρχή (παρ. 4) ή στο τέλος μιας πρότασης ή σε άλλη θέση μέσα σε αυτήν.

Ασκήσεις - Εφαρμογές

62.1 Σύνδεσε παρατακτικά τις παρακάτω προτάσεις χρησιμοποιώντας τις λέξεις που είναι στις παρενθέσεις (κάνοντας και όσες αλλαγές είναι απαραίτητες):

α. Δε σε πιστεύει κανείς. Τι διαμαρτύρεσαι; (επομένως)

.....

β. Η βροχή σταμάτησε. Θα πάμε στο λούνα παρκ. (άρα)

.....

γ. Θα μείνουμε μαζί. Το συμφωνήσαμε. (ώστε)

.....

δ. Δεν ήρθαν τα παιδιά. Τι περιμένουμε; (λοιπόν)

.....

ε. Δε διαβάζει καθόλου. Πώς να μην ανησυχώ; (έπειτα)

.....

62.2 Να αναλύσεις συντακτικά τις παρακάτω περιόδους (αναφέροντας και τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεών τους):

α. Έφυγαν τα παιδιά. Επομένως, τι περιμένετε εσείς;

.....

.....

.....

β. Δεν απουσιάζει κανείς. Άρα, αρχίζουμε το μάθημα.

.....

.....

.....

γ. Δεν γκρινιάζει ποτέ. Έπειτα, πώς να μην τον συμπαθήσεις;

.....

.....

.....

5ο Επαναληπτικό μάθημα

1. Γράψε Σ (σωστό) ή Λ (λάθος) στο κουτάκι κάθε περιόδου:

1. Στην παρατακτική σύνδεση συνδέουμε είτε κύριες προτάσεις είτε δευτερεύουσες προτάσεις ίδιου είδους.
2. Στην υποτακτική σύνδεση προτάσεων υποτάσσουμε (νοηματικά) μια δευτερεύουσα πρόταση είτε σε μια κύρια είτε σε μια άλλη δευτερεύουσα πρόταση διαφορετικού είδους.
3. Στο ασύνδετο σχήμα έχουμε όμοιες προτάσεις (ή κύριες ή δευτερεύουσες ίδιου είδους), οι οποίες τοποθετούνται η μια δίπλα στην άλλη, χωρίς σύνδεσμο ανάμεσά τους, αλλά χωρίζονται με κόμμα.
4. Οι αντιθετικοί σύνδεσμοι *ενώ, αν και, μολονότι* χρησιμοποιούνται κυρίως στην υποτακτική σύνδεση.
5. Ο σύνδεσμος *και* χρησιμοποιείται πάντα ως παρατακτικός σύνδεσμος.

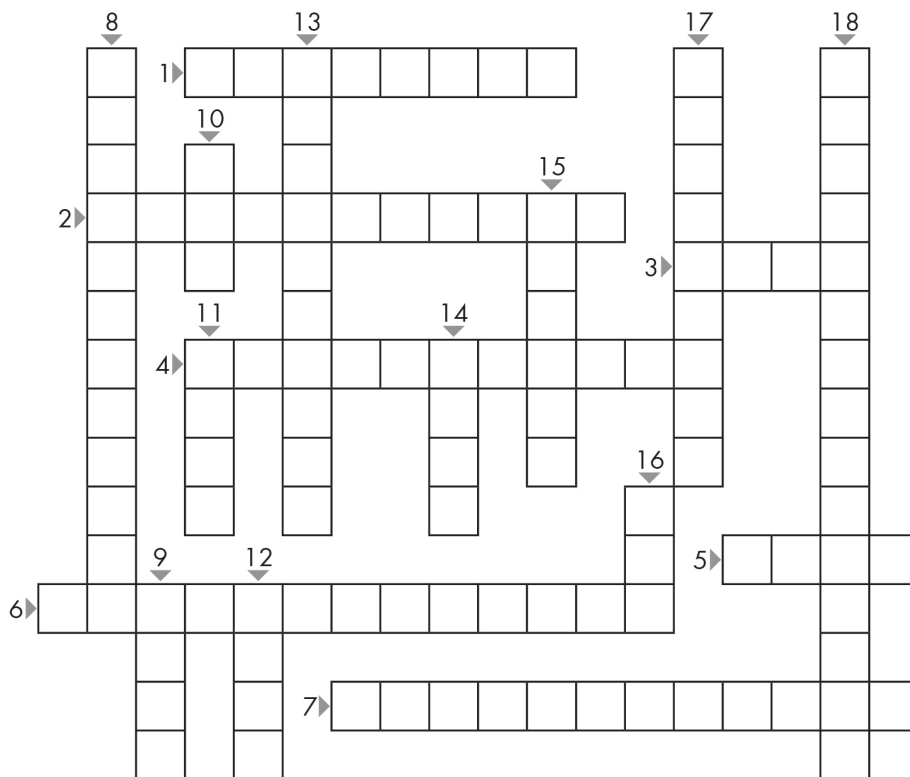
2. Συμπλήρωσε το σταυρόλεξο της επόμενης σελίδας γράφοντας με κεφαλαία γράμματα τις λέξεις:

ΟΡΙΖΟΝΤΙΑ

1. Στη σύνδεση (σχήμα) αυτήν οι προτάσεις τοποθετούνται η μια δίπλα στην άλλη, χωρίς κανέναν σύνδεσμο ανάμεσά τους και χωρίζονται με κόμμα.
2. Στη σύνδεση αυτήν οι προτάσεις παρατάσσονται (τοποθετούνται) η μια δίπλα στην άλλη ισοδύναμες, δηλαδή χωρίς να εξαρτάται η μια από την άλλη.
3. Συμπλεκτικός σύνδεσμος.
4. Τέτοιοι σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται στην παρατακτική αντιθετική σύνδεση προτάσεων.
5. Συμπλεκτικός σύνδεσμος.
6. Και τέτοιοι σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται στην παρατακτική σύνδεση.
7. Έτσι ονομάζονται οι σύνδεσμοι που χρησιμοποιούνται στην παρατακτική σύνδεση προτάσεων.

ΚΑΘΕΤΑ

8. Και τέτοιοι σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται στην παρατακτική σύνδεση προτάσεων.
9. Αντιθετικός σύνδεσμος.
10. Συμπερασματικός σύνδεσμος.
11. Υπάρχει και τέτοια παρατακτική αντιθετική σύνδεση προτάσεων.
12. Συμπερασματικός σύνδεσμος.
13. Στη σύνδεση αυτήν μια δευτερεύουσα πρόταση υποτάσσεται είτε σε μια κύρια είτε σε μια άλλη δευτερεύουσα πρόταση διαφορετικού είδους.
14. Διαχωριστικός σύνδεσμος.
15. Και τέτοιες προτάσεις συνδέονται παρατακτικά.
16. Συμπλεκτικός σύνδεσμος.
17. Υπάρχει και τέτοια παρατακτική αντιθετική σύνδεση προτάσεων (όπου το νόημα της δεύτερης πρότασης τονίζεται περισσότερο, παρουσιάζεται ως σπουδαιότερο από αυτό της πρώτης πρότασης).
18. Και τέτοιοι σύνδεσμοι χρησιμοποιούνται στην παρατακτική σύνδεση προτάσεων.

5ο Κριτήριο αξιολόγησης

1. Υπογράμμισε με πράσινο χρώμα τις κύριες προτάσεις και με κόκκινο τις δευτερεύουσες/εξαρτημένες προτάσεις. Στη συνέχεια γράψε στο κουτάκι το είδος της σύνδεσής τους (Π.Σ. = παρατακτική σύνδεση, Υ.Σ. = υποτακτική σύνδεση, Α.Σ. = ασύνδετο σχήμα):

- α. Η Δανάη έκλαιγε, γιατί χτύπησε το χέρι της.
- β. Όλη μέρα έπαιζε ή κολυμπούσε ολομόναχος.
- γ. Τα παιδιά τραγουδούσαν, χόρευαν, γελούσαν.
- δ. Ο παππούς έφυγε νωρίς, για να προλάβει το τρένο.
- ε. Ήξερε το μυστικό, αλλά δεν έλεγε σε κανέναν τίποτα.
- στ. Ο Πέτρος τελείωσε το διάβασμα και ακούει μουσική.
- ζ. Εάν έρθεις μαζί μου, θα περάσουμε ωραία.
- η. Όλοι έτρωγαν, έπιναν, γλεντούσαν.
- θ. Μόλις χτυπάει το κουδούνι, βγαίνουμε αμέσως διάλειμμα.
- ι. Ενώ δεν έχει χρήματα, ζει πολύ ευτυχισμένος.

2. Σύνδεσε παρατακτικά τις παρακάτω προτάσεις με τους συνδέσμους της παρένθεσης:

(και, αλλά, μα, όμως, ωστόσο, εντούτοις, μολαταύτα)

Είχε τραυματιστεί. Το κρατούσε μυστικό.

- α.
- β.
- γ.
- δ.
- ε.
- στ.
- ζ.

3. Σύνδεσε παρατακτικά τις παρακάτω προτάσεις (κάνοντας και τις απαραίτητες αλλαγές/αφαιρέσεις) με τους συνδέσμους που είναι στις παρενθέσεις:

Η γιαγιά τραγουδάει. Η γιαγιά χορεύει.

- α. (και, και... και, ούτε... ούτε, μήτε... μήτε, δεν... και δε)

.....
.....
.....
.....
.....

- β. (ή, ή... ή, είτε... είτε)

.....
.....
.....

- γ. [όχι μόνο... αλλά και, όχι μόνο δε(ν)... μα ούτε και, όχι μόνο δε(ν)... αλλά και δε(ν), όχι μόνο δε(ν)... αλλά ούτε και]

.....
.....
.....
.....

4. Στις παρακάτω περιόδους υπογράμμισε τις προτάσεις (με πράσινο χρώμα τις κύριες και με κόκκινο τις δευτερεύουσες) και βάλε σε κύκλο τον αριθμό που αντιστοιχεί στον σωστό χαρακτηρισμό της σύνδεσης των προτάσεων:

- α. Τα παιδιά έτρεχαν, φώναζαν και γελούσαν ασταμάτητα.

1. παρατακτική και υποτακτική σύνδεση
2. ασύνδετο σχήμα και παρατακτική σύνδεση
3. ασύνδετο σχήμα και υποτακτική σύνδεση

β. Ούτε τραγουδάει ούτε χορεύει, όποτε έχουμε γιορτή.

1. ασύνδετο σχήμα και υποτακτική σύνδεση
2. ασύνδετο σχήμα και παρατακτική σύνδεση
3. παρατακτική και υποτακτική σύνδεση

γ. Ο Πέτρος δε θέλει να διαβάσει ούτε να γράψει.

1. ασύνδετο σχήμα και υποτακτική σύνδεση
2. παρατακτική και υποτακτική σύνδεση
3. υποτακτική και παρατακτική σύνδεση

δ. Αν έρθει η Ζωή ή αν πας εσύ, δώσε της το δώρο.

1. υποτακτική σύνδεση και ασύνδετο σχήμα
2. παρατακτική και υποτακτική σύνδεση
3. υποτακτική και παρατακτική σύνδεση

5. Να αναλύσεις συντακτικά τις παρακάτω περιόδους (αναφέροντας και τον τρόπο σύνδεσης των προτάσεών τους):

α. Η γιαγιά πότισε τα λουλούδια και τάισε τις κότες.

.....

.....

.....

β. Αν τον δεις ή αν του τηλεφωνήσεις, πες του τα νέα.

.....

.....

.....

γ. Ο Παύλος ούτε μου μιλάει ούτε με χαιρετάει, όποτε τον συναντάω.

.....

.....

.....

Πρακτικοί κανόνες

- ▶ Οι *κύριες* προτάσεις συνδέονται παρατακτικά μεταξύ τους και υποτακτικά με τις δευτερεύουσες.
- ▶ Οι *δευτερεύουσες* προτάσεις συνδέονται παρατακτικά μεταξύ τους, όταν είναι ίδιου είδους, και υποτακτικά μεταξύ τους όταν είναι διαφορετικού είδους.

63. Υποτακτική σύνδεση προτάσεων (Γενιά)

1. Η Ζωή δεν πήγε στην εκδρομή, επειδή ήταν βαριά άρρωστη.

κύρια + δευτερεύουσα αιτιολογική
ανόμοιες

2. Όταν άκουσε το ανέκδοτο, ο Αντρέας έβαλε τα γέλια.

δευτερεύουσα χρονική + κύρια
ανόμοιες

3. Θα έρθω για να παίξουμε, αν τελειώσω το διάβασμα.

κύρια + δευτερεύουσα τελική + δευτερεύουσα υποθετική
ανόμοιες όμοιες διαφορετικού είδους

4. Ο Πέτρος δεν ήθελε να διαβάσει, γιατί ήταν πολύ κουρασμένος.

κύρια + δευτερεύουσα βουλευτική + δευτερεύουσα αιτιολογική
ανόμοιες όμοιες διαφορετικού είδους

Τι είδους προτάσεις συνδέονται υποτακτικά μεταξύ τους και με ποιους συνδέσμους;

Τι να θυμάμαι

✓ Είδαμε ότι στην **υποτακτική σύνδεση** οι προτάσεις μπαίνουν η μια δίπλα στην άλλη, αλλά **δεν είναι ισοδύναμες** (συντακτικά). Σε αυτήν τη σύνδεση μια δευτερεύουσα πρόταση «υποτάσσεται» σε μια άλλη πρόταση, ή κύρια ή δευτερεύουσα (συνήθως διαφορετικού είδους). Οπότε οι προτάσεις που συνδέονται είναι **ανόμοιες**. Δηλαδή:

α. **κύρια + δευτερεύουσα** (ή το αντίστροφο) (παρ. 1, 2, 3, 4).

[Στο παρ. 1 η δευτερεύουσα αιτιολογική πρόταση (*επειδή ήταν βαριά άρρωστη*) συνδέεται υποτακτικά με την κύρια (*Η Ζωή δεν πήγε στην εκδρομή*) με τον σύνδεσμο *επειδή*, υποτάσσεται σε αυτή νοηματικά και εξαρτάται από αυτή.]

β. **δευτερεύουσα + δευτερεύουσα** (συνήθως διαφορετικού είδους) (παρ. 3, 4).

[Στο παρ. 3, η δευτερεύουσα υποθετική πρόταση (αν τελειώσω το διάβασμα) συνδέεται υποτακτικά με τη δευτερεύουσα τελική πρόταση (για να παίξουμε) με τον σύνδεσμο **αν**, δηλαδή υποτάσσεται (το νόημά της) σε αυτήν και εξαρτάται από αυτή (γιατί μόνη της δεν μπορεί να σταθεί στον λόγο). Επίσης, στην ίδια περίοδο η δευτερεύουσα τελική πρόταση (για να παίξουμε) συνδέεται υποτακτικά με την κύρια πρόταση (Θα έρθω) με τον σύνδεσμο **για να**.]

✓ Η υποτακτική σύνδεση γίνεται με:

α. Τους **υποτακτικούς** συνδέσμους, όπως:

- ▶ οι ειδικοί (πως, ότι, που)
- ▶ οι υποθετικοί (αν, εάν, εφόσον, άμα, είτε... είτε)
- ▶ οι χρονικοί [όταν, ενώ, καθώς, όποτε, αφού, μόλις, πριν (να) κ.ά.]
- ▶ οι αιτιολογικοί (γιατί, διότι, επειδή, αφού, μια και, μια που)
- ▶ οι τελικοί (να, για να)
- ▶ οι αποτελεσματικοί [ώστε (να), που]
- ▶ οι ενδοιαστικοί [μήπως, μη(ν)]
- ▶ οι εναντιωματικοί (αν και, ενώ, μολονότι, παρόλο που, και ας)
- ▶ οι παραχωρητικοί (και αν, και να)
- ▶ ο βουληπτικός (να).

β. Τις **αναφορικές** αντωνυμίες (ότι, που, ο οποίος, η οποία, το οποίο, όποιος -α -ο, όσος -η -ο) και τις **ερωτηματικές** αντωνυμίες (τι, ποιος -α -ο, πόσος -η -ο).

γ. Τα **αναφορικά** επιρρήματα (όπου, που, όπως, πως, όσο, καθώς, σαν, ωσάν κ.ά.) και τα **ερωτηματικά** επιρρήματα (πού, πότε, πώς, πόσο).

✓ Οι δευτερεύουσες προτάσεις, ανάλογα με το είδος των υποτακτικών συνδέσμων, των αναφορικών και ερωτηματικών αντωνυμιών και των αναφορικών και ερωτηματικών επιρρημάτων με τα οποία συνδέονται με τις κύριες ή με άλλες δευτερεύουσες προτάσεις, παίρνουν και αντίστοιχες ονομασίες (δες επόμενη σελίδα και κεφάλαια 64, σελ. 277, και 70, σελ. 302).

✓ Την υποτακτική σύνδεση με όλα τα είδη των δευτερευουσών προτάσεων θα την εξετάσουμε αναλυτικά στα επόμενα μαθήματα (δες κεφάλαια 65-78).

ΤΑ ΕΙΔΗ ΤΩΝ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ

- ✓ Οι δευτερεύουσες προτάσεις διακρίνονται σε δύο κατηγορίες:
 - α. τις **ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις**, οι οποίες ονομάζονται έτσι επειδή χρησιμοποιούνται όπως τα ονόματα (ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες κ.ά.), δηλαδή ως υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα, ονοματικοί προσδιορισμοί (επεξήγηση κ.ά.) της πρότασης που προσδιορίζουν.
 - β. τις **επιρρηματικές δευτερεύουσες προτάσεις**, οι οποίες ονομάζονται έτσι επειδή χρησιμοποιούνται όπως τα επιρρήματα, δηλαδή ως επιρρηματικοί προσδιορισμοί κυρίως στο ρήμα της πρότασης που προσδιορίζουν, εκφράζοντας χρόνο, τρόπο, αιτία, σκοπό κ.ά.
- ✓ Οι δευτερεύουσες προτάσεις, ανάλογα με το είδος των υποτακτικών συνδέσμων, αντωνυμιών και επιρρημάτων με τα οποία αρχίζουν, διακρίνονται στα παρακάτω είδη:

64. Ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις (Γενικά)

Είπαμε ότι οι **ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις** λέγονται έτσι επειδή χρησιμοποιούνται στον λόγο όπως τα ονόματα (ουσιαστικά, επίθετα, αντωνυμίες κ.ά.), δηλαδή ως **υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα, ονοματικοί προσδιορισμοί** (επεξήγηση κ.ά.) της (κύριας) πρότασης που προσδιορίζουν.

Πιο συγκεκριμένα, οι ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις διακρίνονται στα παρακάτω είδη:

ΕΙΔΗ ΟΝΟΜΑΤΙΚΩΝ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΩΝ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ		
Προτάσεις	Εισάγονται με	Χρησιμοποιούνται ως
1. Ειδικές	τους ειδικούς συνδέσμους <i>πως, ότι, που</i>	<p>(οι ειδικές, βουλητικές, ενδοιαστικές, πλάγιες ερωτηματικές)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ αντικείμενα (των ρημάτων των κύριων προτάσεων) ▶ υποκείμενα (των απρόσωπων ρημάτων/εκφράσεων) ▶ επεξήγηση (κάποιου όρου της κύριας πρότασης) <p>(οι αναφορικές ονοματικές)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▶ αντικείμενα ▶ υποκείμενα (των όρων της κύριας πρότασης) ▶ κατηγορούμενα ▶ ομοιόπρωτοι/ετερόπρωτοι ονοματικοί προσδιορισμοί (κάποιων όρων της κύριας πρότασης που προσδιορίζουν)
2. Βουλητικές	τον βουλητικό σύνδεσμο <i>να</i>	
3. Ενδοιαστικές/ διστακτικές	τους ενδοιαστικούς/ διστακτικούς συνδέσμους <i>μήπως, μη(ν)</i>	
4. Πλάγιες ερωτηματικές	<ul style="list-style-type: none"> ▶ τις ερωτηματικές αντωνυμίες <i>τι, ποιος -α -ο, πόσος -η -ο</i> ▶ τα ερωτηματικά επιρρήματα <i>πού, πότε, πώς, πόσο</i> ▶ τους συνδέσμους <i>αν, μήπως</i> 	
5. Αναφορικές ονοματικές	τις αναφορικές αντωνυμίες <i>ό,τι, που, ο οποίος, η οποία το οποίο, όποιος -α -ο, όσος -η -ο</i>	

Οι ονοματικές δευτερεύουσες προτάσεις συνδέονται **υποτακτικά** με τις κύριες προτάσεις που προσδιορίζουν.

65. Ειδιμές προτάσεις

1. Ο Αντρέας είπε ότι έκανε λάθος.
Υ Ρ Α(ειδική πρόταση,
αντικείμενο του ρήμ. *είπε*)
2. (εγώ) Ξέρω πως διάβασες αρκετά.
Υ Ρ Α(ειδική πρόταση,
αντικείμενο του ρήμ. *Ξέρω*)
3. (εσύ) Έμαθες που κέρδισα το λαχείο;
Υ Ρ Α(ειδική πρόταση,
αντικείμενο του ρήμ. *Έμαθες*)
4. Φαίνεται πως θα βρέξει σήμερα.
Ρ(απρόσωπο) Υ(ειδική πρόταση,
υποκείμενο στο απρόσωπο
ρήμα *Φαίνεται*)
5. Είναι αλήθεια ότι αυτός άρχισε τον καβγά;
Ρ(απρόσωπη
έκφραση) Υ(ειδική πρόταση,
υποκείμενο στην απρόσωπη
έκφραση *Είναι αλήθεια*)
6. Η διάδοση, ότι ήταν άρρωστος, αποδείχτηκε ψεύτικη.
Υ (ειδική πρόταση,
επεξήγηση στο
ουσιαστικό *Η διάδοση*
της κύριας) Σ.Ρ. Κ

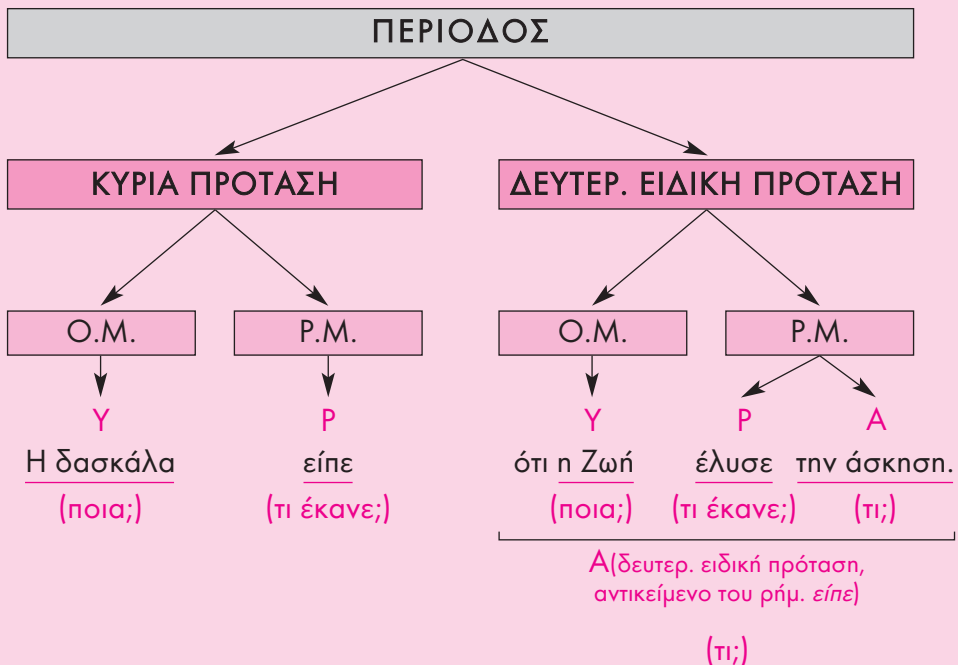
Τι φανερώνει η ειδική πρόταση, με ποιον ειδικό σύνδεσμο εισάγεται (= αρχίζει) και ως τι χρησιμοποιείται συντακτικά σε κάθε περίοδο;

Τι να θυμάμαι

- ✓ Ειδικές λέγονται οι δευτερεύουσες/εξαρτημένες προτάσεις που εισάγονται (= αρχίζουν) με τους **ειδικούς** συνδέσμους **ότι, πως, που** και συμπληρώνουν (εξειδικεύουν) το γενικό και αόριστο νόημα του ρήματος ή άλλων όρων της πρότασης (συνήθως κύριας) που προσδιορίζουν (παρ. 1, 2, 3, 4, 5, 6).
- ✓ Η ειδική πρόταση χρησιμοποιείται:

- α. Ως **αντικείμενο** σε ρήματα που σημαίνουν *λέγω, ξέρω, μαθαίνω, νομίζω, γνωρίζω, δείχνω, αισθάνομαι* κ.ά. (παρ. 1, 2, 3), καθώς και σε περιφράσεις με παρόμοια σημασία, όπως: *έχω τη γνώμη, είμαι βέβαιος* κ.ά.
- β. Ως **υποκείμενο** σε απρόσωπα ρήματα (*φαίνεται, διαδίδεται...*) (παρ. 4) και σε απρόσωπες εκφράσεις (*είναι αλήθεια, είναι ψέμα...*) (παρ. 5) που έχουν σημασία παρόμοια με των παραπάνω ρημάτων.
- γ. Ως **επεξήγηση** σε ουσιαστικά (παρ. 6) ή σε αντωνυμίες (δεικτικές ή αόριστες ουδέτερου γένους όπως: *αυτό, εκείνο, ένα* κ.ά.).
- ✓ Οι ειδικές προτάσεις **δε χωρίζονται με κόμμα** από τις προτάσεις που προσδιορίζουν (παρ. 1, 2, 3, 4, 5), εκτός και αν λειτουργούν ως επεξηγήσεις (παρ. 6).
- ✓ Ειδικές προτάσεις εισάγονται (σπανιότερα) και με τον σύνδεσμο «**να**». Για παράδειγμα: *Πιστεύω να μην (= ότι δεν) έμαθε τίποτα η δασκάλα. Είναι πιθανό να (= ότι) έμαθε κάτι.*
- ✓ Μελέτησε προσεκτικά το παρακάτω διάγραμμα, στο οποίο φαίνεται ότι η δευτερεύουσα ειδική πρόταση λειτουργεί συντακτικά ως **αντικείμενο** στο ρήμα της κύριας πρότασης.

Ασκήσεις - Εφαρμογές

65.1 Υπογράμμισε με πράσινο χρώμα τις κύριες προτάσεις και με κόκκινο τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις. Στη συνέχεια αντιστοίχισε (τραβώντας γραμμή) τις δευτερεύουσες ειδικές προτάσεις με τον συντακτικό ρόλο τους στην κύρια πρόταση που προσδιορίζουν:

α. Πιστεύω πως θα έρθεις σίγουρα.	•	
β. Είναι ψέμα ότι φταίει αυτός.	•	• 1. Αντικείμενο
γ. Νομίζεις ότι θα νικήσεις;	•	
δ. Ένα με απασχολεί, που αρρώστησες.	•	• 2. Υποκείμενο
ε. Είπε πως θα απουσιάσει αύριο.	•	
στ. Δεν το ήξερα αυτό, ότι τράκαρες.	•	
ζ. Διαδίδεται πως θα φύγει αύριο.	•	• 3. Επεξήγηση
η. Είναι βέβαιο ότι δε γνώριζε τίποτα.	•	

65.2 Υπογράμμισε τις ειδικές προτάσεις και στη συνέχεια γράψε στο κουτάκι τον συντακτικό ρόλο τους στην κύρια πρόταση που προσδιορίζουν (Υ = υποκείμενο, Α = αντικείμενο, Ε = επεξήγηση):

α.	☐	Διαδίδεται ότι θα έρθει αύριο.
β.	☐	Θα σου αποδείξω ότι έχεις άδικο.
γ.	☐	Νομίζω πως κάνεις λάθος.
δ.	☐	Φαίνεται πως θα βρεθεί μια λύση.
ε.	☐	Είναι κρίμα που δε σε τίμησαν ακόμη.
στ.	☐	Έχω τη γνώμη πως τελικά θα έρθει.
ζ.	☐	Κανείς δεν το ήξερε αυτό, ότι αύριο θα εκκλησιαστούμε.
η.	☐	Πιστεύω πως θα βρεθεί μια δίκαιη λύση.
θ.	☐	Πήραμε μια δυσάρεστη είδηση, ότι η γιαγιά αρρώστησε.
ι.	☐	Ένα μόνο με πονούσε, που ήμουν ακόμη μικρός.
ια.	☐	Είναι πιθανό ότι δεν έπαθε τίποτα.
ιβ.	☐	Πιστεύω να μην έμαθε κάτι ο πατέρας μου.

65.3 Συμπλήρωσε τις περιόδους με ταιριαστές ειδικές προτάσεις και στη συνέχεια γράψε στο κουτάκι τον συντακτικό ρόλο τους στην πρόταση που προσδιορίζουν (Υ = υποκείμενο, Α = αντικείμενο, Ε = επεξήγηση):

- α. Ο δάσκαλος είπε ότι.....
- β. Δεν πιστεύω πως.....
- γ. Είναι βέβαιο ότι.....
- δ. Ήταν λάθος που.....
- ε. Είναι ψέμα ότι.....
- στ. Δε θυμάμαι να.....
- ζ. Είναι απίθανο να.....
- η. Έχω τη γνώμη ότι.....
- θ. Γνωρίζω πως
- ι. Πήραμε μια ευχάριστη είδηση, ότι.....
- ια. Είμαι βέβαιος ότι.....

65.4 Να αναλύσεις συντακτικά τις παρακάτω περιόδους:

- α. Φαίνεται πως θα χιονίσει απόψε.

.....

.....

.....

- β. Θα σας αποδείξω ότι έχω δίκιο.

.....

.....

.....

- γ. Κανείς δεν το ήξερε αυτό, πως η μάνα του ήταν άρρωστη.

.....

.....

.....

66. Βουλητικές προτάσεις

1. (εγώ) Θέλω να προοδεύεις (= την πρόδοό σου).

Υ Ρ Α(βουλητική πρόταση,
αντικείμενο του ρήμ. *Θέλω*)

2. Η Ζωή δεν μπορεί να λύσει την άσκηση.

Υ Ρ Α(βουλητική πρόταση,
αντικείμενο του ρήμ.
δεν μπορεί)

3. Πρέπει να είσαι ευγενικός.

Ρ(απόσωπο) Υ(βουλητική πρόταση,
υποκείμενο του
απόσωπου ρήμ. *Πρέπει*)

4. Είναι ανάγκη να φύγεις αμέσως.

Ρ(απόσωπη
έκφραση) Υ(βουλητική πρόταση,
υποκείμενο της απόσωπης
έκφρασης *Είναι ανάγκη*)

5. Η Εύα είχε μια απαίτηση, να την αγαπούν πρώτα οι άλλοι.

Υ Ρ Α (βουλητική πρόταση, επεξήγηση στο
ουσιαστικό *απαίτηση* της κύριας)

Τι φανερώνει η βουλητική πρόταση, με ποιον βουλητικό σύνδεσμο εισάγεται (= αρχίζει) και ως τι χρησιμοποιείται συντακτικά σε κάθε περίοδο;

Τι να θυμάμαι

- ✓ Βουλητικές [από το αρχαίο ρήμα *βούλομαι* (= θέλω)] λέγονται οι δευτερεύουσες/εξαρτημένες προτάσεις που εκφράζουν **επιθυμία, σχεδιασμό, δυνατότητα, απόπειρα, ευχή** κ.ά. Εισάγονται (= αρχίζουν) με τον **βουλητικό σύνδεσμο να** και συμπληρώνουν το νόημα του ρήματος ή άλλων όρων της πρότασης που προσδιορίζουν (συνήθως κύριας) (παρ. 1, 2, 3, 4, 5).
- ✓ Η βουλητική πρόταση κυρίως χρησιμοποιείται:
 - α. Ως **αντικείμενο** σε ρήματα που σημαίνουν *θέλω, μπορώ, ζητώ, επιθυμώ, αναγκάζομαι* κ.ά. (παρ. 1, 2), καθώς και σε περιφράσεις με παρόμοια σημασία, όπως: *έχω σκοπό, είμαι πρόθυμος* κ.ά.
 - β. Ως **υποκείμενο** σε απόσωπα ρήματα (*πρέπει, απαγορεύεται, χρειάζεται*,

συμβαίνει κ.ά.) (παρ. 3) και σε απρόσωπες εκφράσεις (είναι ανάγκη, είναι ώρα, είναι φυσικό, είναι καλύτερα κ.ά.) (παρ. 4).

γ. Ως **επεξήγηση** σε ουσιαστικά (παρ. 5) ή σε αντωνυμίες (δεικτικές ή αόριστες ουδέτερου γένους όπως: *αυτό, εκείνο, ένα* κτλ.).

- ✓ Οι βουληπτικές προτάσεις **δε χωρίζονται με κόμμα** από τις προτάσεις που προσδιορίζουν (παρ. 1, 2, 3, 4), εκτός και αν λειτουργούν ως επεξηγήσεις (παρ. 5).
- ✓ Βουληπτικές προτάσεις εισάγονται σπάνια και με τον σύνδεσμο **και** (= να): π.χ. *Ο καιρός αρχίζει και (= να) αγριεύει.*
- ✓ Βουληπτική πρόταση ως **προσδιορισμός** ακολουθεί έπειτα από τις προθέσεις **αντί, δίχως, χωρίς, ίσαμε** ή τις φράσεις **από το, με το, στο**. Για παράδειγμα:
 - *Διάβασε κάτι αντί να κάθεται έτσι.*
 - *Δουλεύαμε χωρίς να μιλάμε.*
 - *Δεν κάνει τίποτε άλλο από το να παίζει συνεχώς.*
- ✓ Μελέτησε προσεκτικά το παρακάτω διάγραμμα, στο οποίο φαίνεται ότι η δευτερεύουσα βουληπική πρόταση λειτουργεί συντακτικά ως **αντικείμενο** στο ρήμα της κύριας πρότασης.

